

DE WERELD is een dorp. Om mee te tellen moeten organisaties zich internationaal organiseren, of het nu gaat om politieke, economische of sociale aangelegenheden. Ook de Russisch-orthodoxe Kerk realiseert zich dat ze uit de beperkte nationale structuur en in het verhaal van de globalisering moet stappen, wil ze in de toekomst nog een rol spelen. Daarom verleende metropoliet Kyrill zijn medewerking aan een interviewboek in het Frans. In die taal hoopt hij in West-Europa een groot publiek te bereiken. Het boek werd onlangs onder veel persbelangstelling in Parijs en Brussel voorgesteld.

„Ik wou het Westen laten kennismaken met het actuele leven van de Russisch-orthodoxe Kerk en uitnodigen tot dialoog”, aldus de nummer twee van het patriarchaat van Moskou. „Ik heb de indruk dat er nog veel vooroordelen leven, ondanks een redelijk goede kennis van de orthodoxie. Om die te overwinnen, is liefde nodig. Daarom nodig ik uit tot een dialoog van het hart.”

„Het gaat me niet zozeer om de theologische kwesties die natuurlijk belangrijk blijven, maar veeler om de vraag hoe we het christendom in Europa morgen samen gestalte geven. Als we dat louter aan politici en multinationals overlaten, wordt Europa een familie die ruziet over geld en macht. De Kerk moet er een liefhebbende familie van maken, waarbinnen de leden een sterke band hebben met elkaar, die onderlinge verschillen overstijgt.”

De titel van het boek *Het evangelie en de vrijheid. De waarden van de traditie in een geseculariseerde samenleving* maakt meteen duidelijk waar het voor metropoliet Kyrill om draait. „De waarden die in West-Europa na de Verlichting zijn gegroeid, hebben na het communisme moeiteloos ingang gevonden in Rusland. Maar net zoals met het marxisme het geval was, is dat oppervlakkig gebeurd. Ik wil die zogenaamd universele waarden opnieuw bekijken en tegen het licht van onze culturele en religieuze traditie houden.”

Triomf

Of hij westerse waarden zoals de secularisatie of de individuele vrijheid dan verwerpt? „Natuurlijk niet”, verzekert Kyrill in de Franse krant *La Croix*. „Maar ze moeten uitgewerkt worden tot écht universele waarden, geïntegreerd in de cultuur en religie van andere beschavingen.” De nogal liberale invulling van de westerse waarden wenst de metropoliet nog veel minder klakkeloos over te nemen. „Mijn boek is een uitnodiging tot dialoog tussen beschavingen, maar dan als gelijken. Ethiek en religieuze traditie werden totnogtoe positief geduid, zolang ze niet in tegenspraak waren met de westerse waarden.”

Zonder de samenwerking van Kerken om op ethisch en religieus vlak krijtlijnen te tekenen, evolueert de wereld volgens Kyrill naar een triomf van het liberalisme. Of van islamitische waarden in het

Paus Benedictus XVI en metropoliet Kyrill vinden elkaar in het afwijzen van moreel relativisme. © Belga

Metropoliet Kyrill wil 'dialoog van het hart'

De Russisch-orthodoxe Kerk wil zich laten kennen aan de westerse wereld en is ervan overtuigd dat zij kan bijdragen aan het spirituele reveil van Europa. In een bijzonder interessant (Frans) interviewboek vertelt metropoliet Kyrill, na patriarch Aleksej II de belangrijkste man van Moskou, hoe hij dit ziet.

Lieve Wouters

Samen werken aan spiritueel reveil

kader van een universeel kalifaat. „In de wereld van morgen moet plaats zijn voor iedereen.”

Wat de band dan kan zijn tussen die beschavingen? „De vrijheid is wezenlijk. God heeft ons immers als vrije mensen geschapen. Even belangrijk is echter de ethiek. De filosofie wijst tegenwoordig de idee van een objectieve waarheid af, ook op het vlak van moraal. Ieder beslist voor zichzelf wat goed is. Dat is een grote vergissing. Het morele relativisme heeft geleid tot gruwelijke regimes zoals dat van de Sovjet-Unie en nazi-Duitsland.”

Met Kyrill heeft de Russisch-orthodoxe Kerk ongetwijfeld een charismatische leider in een land dat zucht onder de armoede en het morele verval. Misschien kent de lezer de groeiende problematiek van lijmsnuivende straatkinderen, thuis weggevlucht voor mishandeling en alcoholverslaving van de ouders. Het is dan ook geen wonder dat de Kerk er probeert de hoedster van traditionele waarden te zijn.

Kan het Westen ook zijn voordeel doen met het pleidooi van metropoliet Kyrill voor een reflectie over onze veelgeprezen maar al veel minder strikt beleefde waarden en normen? De katholieke Kerk gaat alvast graag in op de uitnodiging tot dialoog, ook al liep die in het verleden erg stroef. Maar in de strijd tegen het morele en religieuze relativisme, stokpaardje van paus Benedictus XVI, kunnen de beide Kerken elkaar vinden.

Een delegatie van zes kardinalen, onder wie kardinaal Danneels, nam overigens deel aan een interreligieuze top in Moskou begin juli als spiritueel alternatief naast de G8-bijeenkomst. „Rusland heeft niet enkel gas te exporteren”, zei Kyrill over dat initiatief.

Toch mogen ook kritische vraagtekens geplaatst bij deze démarche van het Russische patriarchaat. Het oecumenische patriarchaat van Constantinopel, eigenlijk de eerste onder de orthodoxe patriarchaten en verantwoordelijk voor alle orthodoxen in de dia-

spora, ziet geërgerd hoe Moskou het terrein veroverd. De oecumenische patriarch Bartolomeüs I is nu niet enkel in eigen land (Turkije) zijn gelovigen en erfgoed grotendeels kwijt, maar wordt ook internationaal weggedrukt.

Bovendien kun je je afvragen waar Moskou met zijn ethisch discours precies heen wil. Wanneer Kyrill het liberalisme op het vlak van homoseksualiteit, euthanasie en abortus als schuldige aanwijst voor het morele verval dat racisme tot gevolg heeft, dan lijkt ons dat een cirkelredenering (moreel verval als oorzaak van moreel verval). De westerse aanvaarding van andersgeaardheid lijkt ons alvast een moreel goed en van een andere orde dan euthanasie en abortus. Beperkt tot ethiek, leidt de 'dialoog van het hart' niet tot een spiritueel reveil van Europa.

Métropolitte Cyrille de Smolensk et de Kaliningrad, *L'évangile et la liberté. Les valeurs de la tradition dans la société laïque*, Cerf, Paris, 2006, 242 blz., 20 euro, ISBN 2 204 08151 5.

Wie is metropoliet Kyrill?

Zijn grootvader werd gedeporteerd naar de Solovki-eilanden, zijn vader naar Kolyma. En net als hen beiden voelt Vladimir Gundjajev, geboren in 1946, zich geroepen tot het priesterschap in de Russisch-orthodoxe Kerk. Zelf kiest hij voor een celibatair leven als priester-monnik. Vanaf dan heet hij Kyrill, naar de heilige Cyrillus (negende eeuw, apostel van de Slaven en grondlegger van de Slavische liturgie).

Wanneer hij als jongere weigert aan te sluiten bij de jeugdbeweging van de communistische partij, ondergaat de veelbelovende student zware tegenwerking van het lerarenkorps. „Dat heeft me gevormd”, zegt de huidige nummer twee van het patriarchaat van Moskou over die periode. „Ik leerde om tegen de stroom op te roeien, de ideologische mode niet zomaar te volgen.” Zoveel jaar na het communisme tekent deze houding metropoliet Kyrill niet minder dan toen. In paus Benedictus XVI vindt hij een medestander in de strijd tegen het religieuze en morele relativisme.

Amper twee jaar na zijn priestertwijding wordt Kyrill in 1971 naar Genève gezonden om er de Russisch-orthodoxe Kerk te vertegenwoordigen in de Wereldraad van Kerken. Drie jaar later wordt hij teruggeroepen om rector te worden van de theologische academie van Leningrad (Sint-Petersburg). In die periode vertaalt hij werken van katholieke theologen zoals Karl Rahner en Hans Urs von Balthasar, werken die in het lessenpakket van de seminaristen opduiken, wat zijn kerkelijke overheden niet zint. Kyrill wordt weggepromoveerd als bisschop van het armtierige Smolensk. Zelf bekijkt hij die tijd positief. Hier deed hij concrete pastorale ervaring op. Intussen onderhoudt Kyrill zijn oecumenische contacten.

Maar ook van vadertje staat krijgt Kyrill het zwaar te verduren, wanneer hij openlijk de Sovjet-Russische militaire interventie in Afghanistan bekritiseert. Pas bij de perestrojka duikt Kyrill weer op in de kerkelijke hiërarchie. Hij wordt president van het departement Buitenlandse Zaken van het patriarchaat. Deze post dankt hij aan zijn moedige optreden tegen het Afghaanse avontuur en aan zijn kennis van en contacten met de westerse Kerken. Na patriarch Aleksej II is Kyrill de belangrijkste man in de Kerk van Moskou.